

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การพิจารณาคำร้องขอคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มา
ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒

การทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือ ที่ กทพ ๐๙/๒๓๓๑ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีข้อเท็จจริงสรุปสาระสำคัญได้ตามลำดับ ดังนี้

๑. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) ได้กำหนดแนวเขตที่ดินที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน ในท้องที่อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอสามโคก อำเภอกลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อรองรับการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ รวมระยะทาง ๓๒ กิโลเมตร โดยแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา กำหนดแนวเขตเวนคืนบริเวณใกล้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) ไว้กว้างกว่าแนวเขตเวนคืนสร้างถนนเส้นหลัก เพื่อวางแผนก่อสร้างจุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ และสถานีขนถ่ายสินค้า รวมถึงธุรกิจต่อเนื่อง ปัจจุบันได้ก่อสร้างทางพิเศษดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตลอดเส้นทางแล้ว ส่วนที่ดินในแนวเขตเวนคืนที่จะใช้ก่อสร้างจุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ และสถานีขนถ่ายสินค้า รวมถึงธุรกิจต่อเนื่อง ขณะนี้ยังมิได้ดำเนินการ โดยจะดำเนินการเมื่อปริมาณการจราจรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวสิ้นอายุแล้วเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๓

๒. ในการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) ปรากฏว่าที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๔๑๘ เลขที่ดิน ๗๔ ของนายองอาจ เพ็ญภาคกุล ซึ่งมีจำนวนเนื้อที่รวม ๓๒ ไร่ ๒ งาน ๖๘ ตารางวา เป็นที่ดินที่จะนำไปใช้เพื่อก่อสร้างจุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ และสถานีขนถ่ายสินค้า รวมถึงธุรกิจต่อเนื่อง ตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา รวม ๑๔ ไร่ ๓ งาน ๔ ตารางวา โดยนายองอาจฯ ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายที่ดินกับ กทพ. และได้รับเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนไปแล้วจำนวน ๔๗,๒๓๒,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา วินิจฉัยอุทธรณ์ของนายองอาจฯ ให้เพิ่มเงินค่าทดแทนที่ดินจากตารางละ ๘,๐๐๐ บาท เป็นตารางละ ๘,๑๓๙ บาท รวมเป็นเงินที่ต้องจ่ายทั้งสิ้น ๘๗๘,๕๒๙.๑๑ บาท ซึ่งนายองอาจฯ ได้รับเงินค่าทดแทนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวไปแล้วเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

๔. ต่อมาสำนักงานที่ดินจังหวัดปทุมธานีได้ดำเนินการรังวัดเพื่อแบ่งแยกที่ดินส่วนที่อยู่ในแนวเขตเวนคืนตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา ออกจากที่ดินของนายองอาจฯ และกำหนดเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๒๐๘๑๖ เลขที่ดิน ๑๐๔ ซึ่งพบว่าที่ดินส่วนที่อยู่ในแนวเขตเวนคืนมีจำนวนเนื้อที่

๑๖ ไร่ ๒ งาน ๔๓ ตารางวา แตกต่างจากเนื้อที่เดิม ๗๓๙ ตารางวา ทำให้ กทพ. ต้องจ่ายค่าทดแทนที่ดินที่เวนคืนเพิ่มขึ้น เป็นเงินจำนวน ๖,๐๑๔,๗๒๑ บาท ซึ่งนางสมล เพ็ญภาคกุล ในฐานะผู้รับโอนมรดกของนายองอาจ ได้รับเงินค่าทดแทนที่ดินที่เวนคืนเพิ่มขึ้นดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

๕. นายเรืองฤทธิ์ เพ็ญภาคกุล ในฐานะทายาทและผู้จัดการมรดกของนางสมลา ได้มีหนังสือลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ และนายปรมัตถ์ เพ็ญภาคกุล และนางสาวภัทรธร เพ็ญภาคกุล ในฐานะทายาทของนายองอาจ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ แจ้งให้ กทพ. คืนที่ดินที่ถูกเวนคืนจำนวนเนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๔๓ ตารางวา เนื่องจากที่ดินดังกล่าวได้ถูกเวนคืนไปตั้งแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบันรวมเวลากว่า ๒๒ ปี แต่ กทพ. มิได้เริ่มลงมือกระทำการใด ๆ ตามเจตนารมณ์ที่ได้แจ้งเอาไว้ตั้งแต่แรก ผู้ร้องทั้งสามรายจึงมีความประสงค์จะนำที่ดินดังกล่าวมาขยายกิจการเพื่อประกอบการเลี้ยงชีพ โดยอาศัยสิทธิตามมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ประกอบกับมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และอ้างอิงเหตุผลในการขอคืนตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๗๔/๒๕๕๖ ให้ กทพ. คืนที่ดินดังกล่าว โดยระยะเวลาการขอคืน การคืน และการเรียกคืนค่าทดแทน ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย และมอบหมายให้นายเปรมชัย พริ้งสุลกะ เป็นผู้รับมอบอำนาจในการดำเนินการ

๖. กทพ. ได้มีหนังสือ ที่ กทพ ๐๙/๔๕๖ และ ที่ กทพ ๐๙/๔๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ถึงทายาท แจ้งผลการพิจารณาคำร้องขอคืนที่ดินให้ผู้ร้องทั้งสามรายทราบ ว่า มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้กำหนดให้การขอคืนที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนหรือเหลือจากการใช้ประโยชน์ ให้ดำเนินการตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวใช้บังคับ ดังนั้น จึงยังไม่สามารถพิจารณาคำร้องขอคืนที่ดินของผู้ร้องได้ พร้อมทั้งระบุว่า ผู้ร้องทั้งสามรายสามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งผลคำวินิจฉัย

กทพ. เห็นควรหาข้อประเด็นปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืน และการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ฯ รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. กรณีที่มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) และ กทพ. ได้ดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในแนวเขตเวนคืนตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และก่อสร้างทางพิเศษตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและเปิดให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปแล้ว โดยมีพื้นที่ Service Area และ Rest Area ของโครงการที่ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างไปในคราวเดียวกัน เนื่องจากต้องคำนึงถึงสภาพการจราจรด้วย และขณะนี้ กทพ. กำลังดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ในเขตทางพิเศษเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการต่อไป จะถือว่า กทพ. ได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ฯ แล้วหรือไม่ อย่างไร

๒. กรณีที่เจ้าของเดิมหรือทายาทมีคำร้องขอคืนที่ดิน แต่ยังไม่สามารถพิจารณาคำร้องขอคืนที่ดินได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงเกี่ยวกับแบบและวิธีการขอคืนที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนหรือเหลือจากการใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๕๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ฯ ใช้บังคับ หากต่อมากฎกระทรวงดังกล่าวได้ประกาศใช้บังคับแล้ว และปรากฏว่าเจ้าของเดิมหรือทายาทมีคำร้องขอคืนที่ดินแปลงเดิมมาอีกครั้งหนึ่ง การคิดคำนวณดอกเบี้ยในกรณีหากต้องคืนที่ดินให้ตามคำร้องขอจะคิดจนถึงวันที่ยื่นคำร้องขอคืนฉบับเดิมหรือฉบับใหม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหรือของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) โดยมีผู้แทน กทพ. เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) และมีการก่อสร้างทางพิเศษดังกล่าวแล้ว แต่ยังมีได้ก่อสร้างจุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ สถานีขนถ่ายสินค้า และธุรกิจต่อเนื่อง ภายในแนวเขตเวนคืน จะถือได้ว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนภายในระยะเวลาตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ แล้วหรือไม่ เห็นว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอสามโคก อำเภอลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๙ ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ปรากฏตามคำปรารภว่า เพื่อสร้างทางพิเศษสายบางปะอิน - ปากเกร็ด โดยมาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดความหมายของคำว่า “ทางพิเศษ” ให้หมายความรวมถึงที่จอดรถ อาคาร หรือสิ่งอื่นใดที่จัดไว้ในเขตทางเพื่ออำนวยความสะดวก หรือเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับงานทางพิเศษด้วย ดังนั้น จุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ สถานีขนถ่ายสินค้า และธุรกิจต่อเนื่อง จึงถือเป็นส่วนประกอบของทางพิเศษที่จะต้องดำเนินการก่อสร้างตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อมาตรา ๖๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้นำหมวด ๒ การใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้จากการเวนคืน และหมวด ๓ การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท มาใช้บังคับกับที่ดินที่ถูกเวนคืนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ทางพิเศษ” หมายความว่า ทางหรือถนนซึ่งจัดสร้างขึ้น หรือได้รับโอนหรือได้รับมอบไม่ว่าจะจัดสร้างขึ้นในระดับพื้นดิน เหนือหรือใต้พื้นดินหรือพื้นน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจราจรเป็นพิเศษ และให้หมายความรวมถึงสะพาน อุโมงค์ เรือสำหรับขนส่งรถข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับขึ้นลงรถ ทางเท้า ที่จอดรถ เขตทาง ไหล่ทาง เขื่อนกันน้ำ ท่อหรือทางระบายน้ำ กำแพงกันดิน รั้วเขต หลักระยะ สัญญาณจราจร เครื่องหมายจราจร อาคาร หรือสิ่งอื่นใดที่จัดไว้ในเขตทางเพื่ออำนวยความสะดวก หรือเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับงานทางพิเศษ

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๖๗ ให้ให้นำหมวด ๒ การใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้จากการเวนคืน และหมวด ๓ การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท มาใช้บังคับกับที่ดินที่ถูกเวนคืนนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ใช้บังคับจนถึงวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม แต่ระยะเวลาห้าปีหรือระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๑ และระยะเวลาสามปีตามมาตรา ๕๓ วรรคสอง เฉพาะกรณีที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม และมาตรา ๕๑^๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด ๒ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องเริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนไม่ช้ากว่าห้าปีนับแต่วันพ้นกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา แต่หากเป็นที่ดินที่ถูกเวนคืนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาตรา ๖๗^๔ กำหนดให้ต้องเริ่มดำเนินการภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ดังนั้น การใช้ประโยชน์ในที่ดินและการคืนที่ดินให้แก่ทายาทของนายองอาจ เพ็ญภาคกุล จึงต้องพิจารณาให้เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด ๒ และหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์^๕

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า กทพ. ได้ก่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) จนเสร็จสิ้นตลอดทั้งเส้นทางและเปิดให้บริการเรียบร้อยแล้ว จึงถือได้ว่า กทพ. ได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๕๑ ประกอบกับมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์^๖ แล้ว ส่วนจุดพักรถ สถานีจอดเปลี่ยนรถยนต์ สถานีขนถ่ายสินค้า และธุรกิจต่อเนื่อง ที่เป็นส่วนประกอบของทางพิเศษตามแผนผังโครงการก่อสร้างทางพิเศษอุดรรัถยา (สายบางปะอิน - ปากเกร็ด) นั้น จะดำเนินการก่อสร้างเมื่อปริมาณการจราจรเพิ่มมากขึ้น ซึ่ง กทพ. กำลังจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ในเขตทางพิเศษเพื่อวางแผนก่อสร้างในพื้นที่ดังกล่าว การดำเนินการก่อสร้างทางพิเศษตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนในกรณีนี้จึงยังไม่แล้วเสร็จ ทายาทของนายองอาจฯ จึงยังไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอคืนที่ดินในบริเวณดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มาตรา ๕๓^๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์^๖ กำหนดให้เจ้าของเดิมหรือทายาทมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอคืนที่ดินได้ภายในสามปีนับแต่วันที่การดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนแล้วเสร็จ ซึ่งหากปรากฏว่า กทพ. ได้ใช้ประโยชน์

มาตรา ๕๑ ที่ดินที่ดำเนินการให้ได้มาโดยวิธีการตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากการได้มาตามหมวด ๔ การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์โดยวิธีการซื้อขาย เจ้าหน้าที่ต้องเริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนไม่ช้ากว่าห้าปีนับแต่วันพ้นกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๘ (๒) หรือภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่กรณี

ในกรณีเป็นการเวนคืนเพื่อประโยชน์ในการสร้างทาง ทางรถไฟ คลอง หรือกิจการสาธารณประโยชน์อื่นที่ต้องใช้ที่ดินเป็นระยะทางยาวเกินสิบกิโลเมตร การเริ่มดำเนินการโครงการในส่วนหนึ่งส่วนใดแล้ว ให้ถือว่าได้มีการเริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนตลอดเส้นทางแล้ว สำหรับกรณีอื่นเมื่อได้เริ่มดำเนินการและใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นส่วนใหญ่แล้ว ให้ถือว่าได้เริ่มดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว

๓โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

มาตรา ๕๓ ที่ดินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนภายในระยะเวลาตามมาตรา ๕๑ หรือเหลือจากการใช้ประโยชน์ ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทมีสิทธิขอคืนที่ดินนั้น และในกรณีที่เจ้าของเดิมหรือทายาทมีที่ดินที่มีการซื้อขายตามมาตรา ๓๔ รวมเป็นแปลงเดียวกันกับที่ดินที่ขอคืน และเจ้าหน้าที่ยังมีได้นำที่ดินนั้นไปใช้ประโยชน์ ให้มีสิทธิขอคืนที่ดินดังกล่าวได้ด้วย

การขอคืนตามวรรคหนึ่ง เจ้าของเดิมหรือทายาทต้องยื่นคำร้องขอคืนต่อเจ้าหน้าที่ภายในสามปีนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๕๑ ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนแล้ว แต่ยังไม่แล้วเสร็จ ไม่ว่าด้วยเหตุใดจนพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่ายังมิได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ในกรณีเช่นนั้นระยะเวลาตามวรรคสองให้นับแต่วันที่การดำเนินการแล้วเสร็จ

ที่ดินที่ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนแล้ว หากในภายหลังหมดความจำเป็นในการใช้ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว หรือเมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคสองแล้ว เจ้าของเดิมหรือทายาทไม่มีสิทธิขอคืน

ในที่ดินส่วนที่ถูกเวนคืนตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนครบถ้วนแล้วและไม่มีแผนงานที่จะก่อสร้าง ส่วนประกอบของทางพิเศษในเส้นทางดังกล่าวเพิ่มเติมอีก โดยในท้ายที่สุด กทพ. ไม่ได้นำที่ดิน ของนายองอาจฯ ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนหรือมีที่ดินที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ ทายาทของนายองอาจฯ ก็ย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอคืนที่ดินในส่วนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ แห่งการเวนคืนนั้นหรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ได้ภายในสามปีนับแต่วันที่ กทพ. ได้ดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนครบถ้วนแล้ว

ประเด็นที่สอง กรณีที่ กทพ. ไม่พิจารณาคำร้องขอคืนที่ดินของเจ้าของเดิมหรือทายาท เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดแบบและวิธีการขอคืนที่ดินตามมาตรา ๕๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ หากเจ้าของเดิมหรือทายาทยื่นคำร้อง ขอคืนที่ดินแปลงเดิมอีกครั้ง จะต้องคิดคำนวณดอกเบี้ยตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จนถึงวันใดระหว่างวันที่ยื่นคำร้องขอคืนที่ดินครั้งแรกหรือวันที่ยื่นคำร้องขอคืนที่ดินครั้งที่สอง นั้น เห็นว่า เมื่อได้ให้ความเห็นในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า ทายาทของนายองอาจฯ ยังไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้อง ขอคืนที่ดินในกรณีนี้ได้ จึงไม่จำเป็นต้องให้ความเห็นในประเด็นนี้ อนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การที่ยังไม่มีกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอคืนที่ดิน หาได้เป็นเหตุไปรอนสิทธิของผู้ร้องแต่อย่างใด เมื่อยังไม่มีกฎกระทรวงดังกล่าว ผู้ร้องย่อมสามารถ ยื่นคำร้องด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๕๖๓